

Viure el Nadal en català...

GUARNIM LES CASES!

A Catalunya, pels volts de desembre (diu la tradició que s'ha de fer el 13, dia de santa Llúcia) preparem un **PESSEBRE** (una representació del naixement de Jesús amb tot de figuretes, casetes i tots els complements que se'ns acudeixin –n'hi ha que posen fins i tot Gormitis® que van a adorar el Nen!-). Tampoc no pot faltar-hi el **CAGANER** (que normalment es posa amagat...) i guarnim l'arbre (normalment un **AVET**).

Els **PESSEBRES DIORAMES** són autèntiques obres d'art que no tothom pot tenir a casa seva... Són representacions en miniatura amb volum, atmosfera, profunditat i llum que a Badalona els Amics del Pessebre exposen cada any a la Sala El Refugi de la plaça de la Vila.

L'avet és considerat des de l'antiguitat un símbol de vida eterna gràcies a la fulla perenne que conserva al llarg de l'any. La **FIRA DE L'AVET D'ESPINELVES** (del 4 al 12 de desembre enguany) és famosa per la quantitat i varietat d'arbres i ornaments per a aquestes dates.

A l'avet solem posar-hi **BOLES, NEU i PLUJA** (també anomenada **CABELLS D'ÀNGEL i LLÀGRIMES**, generalment de color d'or o plata) i també hi col·loquem **SERRELLET** (*espumillón* en castellà).

Un altre element decoratiu és la **PONSÈTIA** (en castellà *ponsetia*), una planta de fulles vermelles que diuen que porta bona sort i que sembla que era utilitzada pels asteques com a remei contra la febre.

I més plantes: el **VESC** (*muérdago* en castellà), que es penja a la llinda de l'entrada de les cases perquè la gent hi passi per sota i els doni bona sort, i el **GALZERAN**, un arbust amb fulles falses d'on neix una flor blanca o un fruit en baia vermella.

A terra posem un tronc gros d'arbre amb potes, vestit amb una **BARRETINA** i amb una cara humana pintada en un dels extrems: és un **TIÓ**, que arriba a les cases uns quinze dies abans de Nadal i al qual els nens han d'anar "alimentant" perquè "cagui" caramels i petits regals a cops de bastó el 24 de desembre, la **NIT DE NADAL** (en castellà, la *Nochebuena*). La cançó amb que es tusta comença dient "Caga, tió!".

Un bon lloc per trobar tots els guarniments és la **FIRA DE SANTA LLÚCIA** (o fira o mercat de Nadal), que es fa arreu de Catalunya. La Fireta Nadalenca –a l'avinguda de la Platja de Sant Adrià de Besòs- i la Fira de Nadal –a la plaça de la Plana de Badalona- omplen de productes nadalencs aquests espais: elements decoratius (**MOLSA, SURO**), arbres i **GARLANDES, LLUMINÀRIES**, casetes, **CAGANERS** (i pixaners!)

MENGEM!

Durant les festes de Nadal, mengem **GALL DINDI** (*pavo* en castellà) o **POLLA DÍNDIA** (*pava*). El *pavo real* és el **PAÓ**, i no es menja.

I de postres, **TORRONS** de totes menes: de xocolata, dur o d'Alacant, de Xixona, **de crema** (en castellà, *turrón de yema*).

L'endemà de Nadal (Sant Esteve) és festa a Catalunya –i en altres llocs del món- i és típic menjar **CANELONS**.

La nit de Cap d'Any no pot faltar el **RAÏM**, l'única tradició d'aquests dies que no té cap origen religiós ni festiu, sinó econòmic. L'any 1909 hi ha haver una gran collita de raïm. Els viticultors, preocupats perquè no es fes malbé, van "inventar" una celebració que ha esdevingut litúrgia: menjar dotze grans de raïm –presentats d'un en un, en **GOTIMS** o en un sol raïm- al ritme de les dotze campanades que marquen el final d'un any i l'inici d'un any nou. Van aconseguir vendre el raïm que els sobrava i van crear un costum!

El dia de Reis és típic menjar el **TORTELL DE REIS**, que porta amagada una fava i un rei. Qui troba la primera ha de pagar el pastís, i qui troba el segon és coronat com a rei i té la bona sort assegurada per a tot l'any.

ENS PORTEN REGALS!

El dia de Nadal passa per les cases el **PARE NOEL** (també anomenat Santa Claus), i el 6 de gener ho fan els **REIS D'ORIENT** (o Reis Mags). Els noms dels reis són: **MELCIOR** (el rei blanc), **GASPAR** (el rei ros) i **BALTASAR** (el rei negre). És una tradició ben catalana anomenar-los pel seu color.

Com també és ben tradicional anar a veure la **CAVALCADA DE REIS** la nit del 5 de gener, en què desfilen Ses Majestats, els patges, els camells i tota una comitiva que llança caramels a la multitud que els vol saludar.

ENS AGRADA PROVAR LA SORT!

Per si de cas el tió no ens caga res, el Pare Noel es descuida la nostra adreça i ens hem portat tan malament que els Reis d'Orient no ens deixen res, sempre podem provar de comprar loteria de Nadal. El primer premi del sorteig de Nadal es coneix amb el nom de **LA GROSSA DE NADAL** (en castellà, *el gordo*).

Una altra opció és el **SORTEIG DEL NEN** o **SORTEIG DE REIS** (*El Niño*, en castellà), que es juga el 6 de gener.

CELEBREM LES FESTES AMB FELICITACIONS, MÚSICA I TEATRE!

A Catalunya, ens felicitem les festes amb postals de Nadal o **NADALES** (en castellà, *christmas*) i també cantem cançons com ara *Fum, fum, fum* o *Ara ve Nadal*, que també són **NADALES** (en castellà, *villancicos*).

Més per escoltar que per cantar (encara que si hi ha algú que s'hi atreveix, endavant!) és el tradicional **CANT DE LA SIBIL·LA** (recentment declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO) que es representa cada 24 de desembre a gairebé totes les esglésies de Mallorca i

que cada vegada es canta a més indrets del país (a Barcelona, a Santa Maria del Mar, per exemple) durant la **MISSA DEL GALL**. És una peça d'origen medieval que profetitza l'arribada

del Redemptor i, al mateix temps, l'arribada del Judici Final. El text del Cant és en català i amb la melodia gregoriana més arcaica d'Europa: realment commovedor!

Una altra representació que es repeteix incansablement cada any és la d'**ELS PASTORETS**, una història sobre la lluita entre el mal i el bé que es fa a escoles i teatres d'arreu del país (a Badalona, al teatre del Círcol) amb l'al·licient de veure la interpretació que cada grup teatral fa del clàssic de Folch i Torres: n'hi ha que són realment divertides!

També són molt tradicionals els **PESSEBRES VIVENTS**. A Sant Adrià de Besòs es fa des del 1995 al barri de la Catalana (enguany els dies 18, 19, 25 i 26 de desembre a les 19 h i a les 21 h).

I la **NIT DE CAP D'ANY** (en castellà *Nochevieja*), festa grossa: les dotze campanades ens ajuden a fer el trànsit d'un any a un altre. El dia següent és el **DIA DE CAP D'ANY**.

ELS INFANTS SÓN ELS PROTAGONISTES D'AQUESTES FESTES!

Els anomenats **PARCS DE NADAL**, **FESTIVALS DE LA INFÀNCIA I DE LA JOVENTUT** o fires i salons **infantils** (també coneguts amb molts altres noms) són uns espais de lleure amb propostes educatives i lúdiques per a la mainada que se celebren durant les festes de Nadal en moltes poblacions: a Sant Adrià de Besòs, es pot visitar **ADRILÀNDIA** els primers dies de gener.

ENS COSTA COMENÇAR L'ANY!

Per anomenar aquesta època difícil després de les despeses que generen les festes (la *cuesta de enero* en castellà) hi ha diverses alternatives: **GENER COSTERUT**, **VAQUES MAGRES DE GENER** o **COSTA DE GENER**.

I HEM D'ESTRENAR!

A més d'estrenar alguna peça de roba, també podem aconseguir algunes **ESTRENES** (en plural) o **PROPINA DE NADAL** (en castellà, *aguinaldo*), potser dient el **VERS DE NADAL** (o **DÈCIMA**, una felicitació en vers) que normalment reciten els nens enfilats a la taula o a una cadira els dies 24 o 25 de desembre, i també sempre que poden!

Recordeu que "Per Nadal, qui res no estrena, res no val"! De manera que, si encara no l'heu visitat, ja podeu estrenar el web **WWW.CPNL.CAT/NADAL**. Hi trobareu de tot: postals, cançons, jocs, llocs on es representen pessebres vivents, on es fa cagar el tió... Fins i tot us podreu descarregar una **carta als Reis!** Buida, naturalment, perquè en això dels regals, cadascú hi diu la seva...

Desembre de 2010